



גיליון הורים פרשת בראשית

- הורים יקרים תזכו לשנים רבות וחורף בריא לכם ולבני משפחותיכם ,
בסימנא טבא אנו פותחים את חומש בראשית . בפרשה שישה נושאים מרכזיים :
א. בריאת העולם והאדם
ב. גן עדן
ג. בריאת חוה
ד. חטא אדם הראשון
ה. הבנים הראשונים קין והבל
ו. עשרה דורות מאדם עד נח וחטאתם

- לקראת השבת מצורפים חמישה סיפורים:
סיפור א' - מעלת ההתמדה בלימוד התורה
סיפור ב' - הגוף והנשמה כאחד
סיפור ג' - על חלוקת העולם בין קין להבל
סיפור ד' - מידת הקנאה
סיפור ה' - "ויתעצב אל לבו" וכי הקב"ה לא רואה את הנולד ?

שבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

מעלת ההתמדה בלימוד
להורים – מטרת הסיפור ללמד לילדים שלעיתים אין הזדמנות שניה להשיג משהו שכבר היה בכף ידינו ודחינו אותו . את המסר ראוי למקד על מעלת ההתמדה בלימוד התורה במטרה להקנות להם גירסא דינקותא כיוון שההזדמנות הזו לא חוזרת בגיל מבוגר.
מספרים על אדם אחד שהיה עשיר כקורח, ככל שהלך והזקין גדל הונו ואף הוכפל. ילדים לא היו לו ואף להנשא לא זכה. כשהגיע לגיל שמונים החליט לחגוג את יום הולדתו "ברוב עם". לכל מנהלי מפעליו ואף לפועלים הרבים נשלחה הזמנה מפוארת ומהודרת, המבשרת על השמחה הגדולה השרויה במעונו של העשיר הגדול. ביום המיוחל איש לא נעדר. כולם הגיעו מחוייטים מכף רגלם ועד קודקודם. העשיר לקח תחילה את אורחיו המרובים לסיוור בחוילתו המפוארת, בין עצי הפרי והפרחים, עד שהגיעו לבריכה, כאן עצר העשיר וביקש שקט מוחלט. בקול שקט ונרגש הודיע שהחליט שרצונו ביום הולדתו לשמח אדם נוסף ולהופכו לעשיר בין לילה. מי יזכה לזאת? האדם הראשון שיחצה את הבריכה בשחיה, תינתן לו בקשה אחת מהעשיר עד עשרה מיליון שקלים . שקט ומתח השתררו ועוד רגע קט וכמעט כל הנוכחים מצאו עצמם בבריכה בבגדיהם המעונבים, אולם! , סיים העשיר את דבריו, עלי להיות הוגן ולומר לכם שבבריכה ישנו כריש, אומנם אינו גדול במיוחד, אך ביס קטן, יכול לגרום ל"חור גדול". אם כן, אנא קחו זאת בחשבון, סיים העשיר את נאומו.

האנשים עמדו נפעמים לראות מי הוא זה ואי זה הוא שיהיה לסכן את חייו תמורת זהובים. השקט שרר והמתח עלה, כך עמדו כמה דקות כשלפתע רעש, חבטה של מים והנה אדם שוחה במהירות ותוך דקות חוצה את הבריכה כשברקע מחיאות כפיים סוערות. העשיר ניגש אליו ולחץ ידיו בחום ומבקש מאותו אדם, לדעת מה בקשתו ומה רצונו, אותו אדם רועד כולו וכועס החל מגמגם בפיו עד שנפלטה הבקשה מגרונו: רוצה הוא לדעת מיד מי זה אותו בן בליעל שדחפו למים הזדונים וכמעט שגרם למותו המיידית?
העשיר, כשחיוך של חמלה נסוך בשפתיו אמר לאותו אדם: אומר לך בקשתך, אולם דע לך שאת הבקשה שהבטחתי לקיים, לאדם שיעבור את הבריכה בשלום, כבר איבדת ופיספסת שכן אמרתי והודעתי מפורשות את הבקשה הראשונה אמלא! ואתה בסכלותך הפסדת את זכות הבקשה הגדולה כאשר התעסקת בוטות....



סיפור ב' לשולחן שבת

"וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה"
מעשה במלך אנטונינוס שאמר לרבנו הקדוש (ר' יהודה הנשיא), נדמה לי שהגוף עם הנפש יש להם סיבה טובה לפטור עצמם ביום הדין. שהרי ראינו שאם הנשמה יוצאת מן הגוף נשאר הגוף מת כמו אבן שאינה זזה ממקומה. אם כן בזה יש לי תשובה טובה, כי יטען: העוונות עשתה הנשמה, כי בלעדיה אינו יכול לעשות מאומה. וגם הנשמה יכולה לפטור עצמה מן הדין בטענה שברגע שיוצאת מן הגוף הרי היא טסה באוויר לרקיעים ומסתלקת מן העולם הזה. אם כן יש לשניהם תשובה טובה.
(אם כן, גם הגוף וגם הנשמה צודקים בטענותיהם, ואין להענישם. נמצא האדם פטור מעונש)
אמר לו רבנו הקדוש:
משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו פרדס, שאין כמותו ליופי, עם עצי פרי משובחים ומיוחדים במינם. רצה המלך להציב שומר על הפרדס היקר, אך, חשש שמא לא יעמוד בפיתוי ויטול מפירותיו. מה עשה? הציב שני שומרים, אחד חגיר והשני עיוור...
לימים, אמר השומר החגיר לחברו העיוור: ידידי, רעיון עלה בליבי, הרכיבני על כתפך ואומר לך להיכן תפנה, כך נקטוף יחד מפירותיו של המלך, ונתחלק בהם. הסכים העיוור לעצת חברו וכך עשו.
באחד הימים ביקר המלך בפרדס, והנה חסרים פירות רבים. קרא המלך לשומרי הפרדס, ושאלם: מי הוא זה שהעז לקטוף מפירותי? ענה העיוור למלך: הכיצד אוכל לראות היכן הפירות, הרי עיוור אני? ואילו החגיר ענה: הכיצד אוכל אני להגיע אל הפירות, הרי חגיר אני?
המלך שחכם היה, הבין מיד את אשר אירע בגנו, ופסק את דינם, את החגיר הושיב על כתפי העיוור, וכך הוכיח להם את תרמיתם. והענישם יחד ...
וזהו הנמשל – אחרי שהאדם מת, בעודו בקבר, מחזירים את הנשמה לגופו ומענישים את שניהם יחד (סנהדרין פרק חלק)

סיפור ג' לשולחן שבת

"ויאמר קין אל הבל הבל אחי" (בראשית ד, ח) - אָמַר קִין לְהָבֵל: בּוֹא וְנַחֲלֵק אֶת הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ (הבל): הֵן. אָמַר קִין: טַל אֶתָּה אֶת הַמִּטְלָטְלִין וְאֲנִי אֶת הַקֶּרְקָעוֹת, וְהִתְנוּ בֵּינֵיהֶם שְׁלֹא יִהְיֶה לָּךְ עַל זֶה כְּלוּם.
הַתְחִיל הָבֵל לְרַעוּת אֶת הָצֹאן. אָמַר לוֹ קִין: אֲדָמָה זֹאת שְׂאֵתָה עוֹמֵד עָלֶיךָ שְׁלִי. אָמַר לוֹ הָבֵל: צֹמֵר זֶה שְׂאֵתָה לְבוֹשׁ שְׁלִי. זֶה אוֹמֵר (הבל): חֲלִיץ! (את הצמר) וְזֶה אוֹמֵר (קין): פֶּרֶחַ! ("תעמוד" באוויר) מִתּוֹךְ כֶּף – "וְיָקֶם קִין אֶל הָבֵל אֶחָיו".
הַתְחִיל קִין רֹדֵף אַחֲרָיו מִהָר לְבָקָעָה וּמִבָּקָעָה לְהָר, עַד שֶׁנֶּאֱחָזוּ זֶה בְּזֶה וְנִצַּח הָבֵל אֶת קִין וְנָפַל תַּחְתָּיו. וּכְשֶׁרָאָה קִין כִּף הַתְחִיל צוֹחֵם: הָבֵל אֶחָי! שְׁנִינִי בְּעוֹלָם, מָה אֶתָּה הוֹלֵךְ וְאוֹמֵר לְאַבָּא...? נִתְמַלֵּא עָלָיו הָבֵל רַחֲמִים וְהִנִּיחוֹ. מִיד עָמַד עָלָיו קִין וְהִרְגוֹ. זֶהוּ שְׁנֵאָמַר: "וְיָקֶם קִין אֶל הָבֵל אֶחָיו" (שם), מִלְמַד שֶׁהָיָה נִתּוֹן תַּחְתָּיו.
(הסיפור הוא חיבור מדרשים ממדרש תנחומא ט' ומדרש רבה בראשית כב, ז מדרש רבה שמות לא, יז מאתר ספר האגדה – אוצר אגדות חז"ל)

כל מריבה בין אחים או חברים מתחילה כאשר לא יודעים לחלוק אחד עם השני. המילה אחים מגיעה מהמילה אחווה (לשון איחוי וחבור). ראינו שהאחים הלכו במידת הדין ולא היו מוכנים לחלוק זה עם זה. היה להם את כל העולם בפניהם ואף על פי כן הגיעו למאבק. קין, בצביעותו (מה תאמר לאבא...), ניצל את חולשתו של הבל אחיו הרחמן והרגו.

סיפור ד' לשולחן שבת

בסיפור קין והבל אנו לומדים על מידת הקנאה שמוציאה את האדם מן העולם.
קין והבל הביאו קורבנות לקב"ה. הבל מבין את חשיבות הקורבן, ומביא מבכורות צאנו. בשונה ממנו, אחיו קין מרגיש שהעולם הוא קניינו ומביא להקב"ה מהפסולת של תבואתו.
הקב"ה שועה למנחתו של הבל ואחיו בקנאתו קם עליו והורגו נפש. עלינו ללמוד על תיקון מידת הקנאה והעונש הראוי לבעל הקנאה.
מלך אחד התחפש לעני על מנת לראות איך מתנהגים בני מדינתו. בשעת לילה הגיע אל אחד מבני המדינה וביקש ללון.
אותו אחד לא היה בעל אמצעים אך מכניס אורחים. הוא נתן למלך לחם צר ומים שהיו לו כארוחה למחר ואף נתן למלך לישון במיטתו בעוד הוא ישן על הרצפה למרות שהוא לא זיהה את המלך.... ובבוקר שילחו בשמחה ובמאור פנים.
התרגש המלך מאד ולמחרת דפק בדלת שכנו שהיה בעל מידה גדולה של צרות עין...



השכן צר העין היה עשיר ובעל הבית גדול. אומנם הכנים הוא את המלך, אך נתן לו מן השאריות של האוכל ואף השכיבו לישון על הארץ בעוד הוא ובני ביתו מתרפקים במיטותיהם הנוחות... הוא גם לא זיהה את המלך ושלחו למחרת בבוקר בבזוז... הגיע המלך לארמון וזימן את שתי השכנים. שאלם המלך: "האם הנכם מזהים אותי?" שניהם השיבו בשלילה אך הזכיר להם המלך שהתארח בביתם... השניים קפאו במקומם לזאת לא ציפו... הרגיעם המלך וביקש לתת להם שכר על האירוח. על מנת לתת שכר הוגן הציע המלך כי מה שיבקש צר העין שהכניסו בזלזול - יקבל חברו שארץ את המלך בכבוד פי שניים... החל צר העין לחשוב: "אם אבקש מליון חברי יקבל שני מליון - לזאת לא אסכים! אם אבקש ארמון יקבל חברי שני ארמונות - אין מצב !!!"

לאחר שהתחבט עם עצמו אמר למלך: "המלך תוציא לי עין אחת..."!
אמר המלך: "רשע שכמותך! אתה מבקש בחמדנותך לעוור את חברך משני עיניו... נוציא לך את שתי עיניך וחברך יקבל את שכרו מושלם..."

סיפור ה' לשולחן שבת

נלמד על הנהגת הקב"ה בתוך פרשת בראשית.

כתוב בפרשה "ויתעצב אל לבו" - גוי אחד שאל את ר' יהושע בן קרחה אמר לו אין אתם אומרים שהקב"ה רואה את הנולד? אמר לו הין, אמר לו הגוי אם כך כיצד אומר הכתוב "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ" ומשמע שרק עכשיו ידע הקב"ה שהם רשעים? שאילו ידע קודם לכן למה ברא אותם?

ענה לו ר' יהושע בן קרחה: "אמר ליה נולד לך בן זכר מימך", אמר לו "הין", "ומה עשית", אמר לו "שמחתי ושימחתי את הכל ועשיתי סעודה גדולה והזמנתי אנשים", אמר לו "ולא היית יודע שסופו למות?",

אמר לו "בשעת חדותא אכלה אכלה" (בשעת שמחה - שמחה ובשעת אבל - אבל)

אמר ליה "כך מעשה לפני הקב"ה, אע"פ שידע הקב"ה שסופם של הבריות לחטוא וימוחו במבול, בכל זאת לא נמנע מלבוראם בגלל כמה צדיקים שעתידיים לצאת מהם". (ילקוט שמעוני פרשת בראשית)

אנו לומדים שהשגחת הקב"ה היא לאורך דורות וגם אם עכשיו הדברים נראים לא הגיוניים, אנו יכולים להיות בטוחים שהקב"ה מנהיג את עולמו ואין יד מקרה בעולם.

מתכוננים לפרשת תשובות לשאלות:

בריאת העולם והאדם (א, א - ב, ג)

חומש בראשית, נקרא "ספר הישר" כפי שמסביר לנו רבי יוחנן בגמרא (ע"ז כה). על שם אבות האומה שנקראו ישרים, כפי שאמר בלעם: "תמות נפשי מות ישרים".

ומדוע נפתחה התורה בסיפור בריאת העולם ולא במצוות? מביא לנו רש"י את דברי רבי יצחק: "אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם ראש חודשים, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (תהלים קיא, ו), שאם יאמרו אומות העולם לישראל: ליסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו."



1. מיתחו קו מה ברא ה' בכל יום ?

יום ראשון (א, ג)	יום שלישי - היבשה, דשא, עשב, עצים
יום שני (א, ו)	יום רביעי השמש הירח והכוכבים
יום השלישי (א, ט"ג)	יום חמישי שרץ המים (חיות המים), עופות
יום רביעי (א, יד"ט)	יום שישי חיות הארץ, הבהמות, רמשים והאדם
יום חמישי (א, כ"ב)	יום ראשון האור
יום שישי (א, כ"ז)	יום שני רקיע

2. מדוע גזר ה' את האור שנברא ביום הראשון ? עד מתי הקב"ה גזר את האור ? (רש"י א, ד) הקב"ה ראה שלא ראוי

שהרשעים ישתמשו בו ולכן גזר ליצורים לעתיד לבוא

3. א.מדוע ביום השני לבריאה לא נאמר "כי טוב" ? (רש"י א, ז) ומפני מה לא נאמר כי טוב ביום שני, (ח) לפי שלא היה נגמר מלאכת

המים עד יום השלישי, והרי התחיל בה בשני, ודבר שלא נגמר אינו במלואו וטוב ב.מדוע ביום שלישי נאמר פעמיים "כי טוב" ? (רש"י

א, ז) ובשלישי שנמרה מלאכת המים והתחיל וגמר מלאכה אחרת, כפל בו כי טוב שני פעמים, אחת לגמר מלאכת השני, ואחת לגמר מלאכת היום

4. מהם שלושת הפירושים למילה "שָׁמַיִם" ? (רש"י א, ח) שא מים, שם מים, אש ומים

5. מה משמעות הציווי: "עַץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי" ומה היה חטא האדמה בענין זה ? (רש"י א, יא) טעם העץ עצמו וטעם הפירות

יהיו אותו דבר (ללא פסולת כלל). האדמה הוציאה עצים שעושים פרי אך העץ לא היה כטעם הפרי

6. מדוע כתוב "אֵת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים" ואח"כ "אֵת הַמְּאֹרֹת הַקְּטָנִים" ? (רש"י א, טז) שניהם נבראו

שווים בגודלם והלבנה נתמעה על קיטרוגה שאי אפשר שני מלכים ישתמשו בכתר אחד.

7. מדוע, עפ"י רבי יעקב בעל הטורים, נכתבה המילה "מְאֹרֹת" בפסוק, ללא האות "ו" ?

(מְאֹרֹת) ? (בעל הטורים א, יד) שלא נברא להאיר אלא השמש. וירח לא נברא אלא כדי שלא יעבדו לחמה אם תהיה יחידה

8. לאיזה צורך ברא ה' את הכוכבים ? (רש"י א, טז) שישמשו כצבא הלבנה כדי לפייס את הלבנה על כך שנתמעה.

9. מה פירוש המילה "שרץ" ? הביאו דוגמאות (רש"י א, כ) כל דבר חי שאינו גבוה מן הארץ קרוי שרץ. בעוף - כנף ובובים, בשקצים -

כגון נמלים וחפושים ותולעים, ובבריות - כגון חולד ועכבר וחומט וכיוצא בהם וכן הדגים

10. מדוע העופות צריכים ברכה ? (רש"י א, כב) לפי שמחסרים אותם וצדין מהם ואוכלין אותם

11. מדוע נאמר בברכה גם "פרו" וגם "ורבו" ? (רש"י א, כב) אם לא אמר אלא פרו, היה אחד מוליד אחד ולא יותר, ובא ורבו שאחד

מוליד הרבה

12. מדוע הקב"ה מתייעץ עם המלאכים לפני בריאת האדם ואומר "נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ" ? (רש"י א, כו)

ענותו של הקב"ה למדנו מכאן, לפי שהאדם הוא בדמות המלאכים ויתקנאו בו, לפיכך נמלך בהן, וכשהוא דן את המלכים הוא נמלך בפמליא שלו

13. השלימו את הברכה לאדם: "... וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבֹּשְׁהָ וּרְדוּ בָּדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף

הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיַּי הָרֹמֵשֶׁת עַל הָאָרֶץ עַל הָאָרֶץ (א, כח)

14. עפ"י רש"י, מה ההבדל בין אופן בריאת האדם לשאר כל הבריאה ? (רש"י א, כז)

בדפוס העשוי לו, שהכל נברא במאמר והוא נברא בידים

15. מה היה מאכלו של האדם לאחר בריאתו ? (א, כט) כל עשב וזרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם

יהיה לאכלה

16. בסיום כל יום בבריאה נכתב "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שְׁנִי", "יוֹם שְׁלִישִׁי", "יוֹם רְבִיעִי", "יוֹם חֲמִישִׁי", ואילו ביום

ששי נכתב "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי". מה לומדים מהתוספת של האות "ה" ? (שני פירושים) (רש"י א, לא)

לומר שהתנה עמם על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה. דבר אחר, יום הששי, שכלם תלויים ועומדים עד יום הששי, הוא ששי בסיון המוכן

למתן תורה:

אנו מצווים על שמירת השבת זכר למעשה בראשית. הקב"ה מקדש את השבת כיוון ששבת (הפסיק) ממלאכתו וכעת

אנו מצווים להשלים את בריאתו של הקב"ה "אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת"



האדם בגן עדן (ב, ד-יז)

1. מדוע השיחים והעשבים לא צמחו בתחלת הבריאה ? (ב, ה) א. לא ירד גשם ב. לא היה אדם לעבוד
2. מאיזה חומר יצר ה' את האדם ? (ב, ז) עפר
3. מדוע נכתבה המילה "וַיִּצְרָה" עם פעמיים האות "י" ואילו ביצירת הבהמה רק עם "י" אחת "וַיִּצְרָה" (רש"י ב, ז) שתי יצירות, יצירה לעולם הזה ויצירה לתחיית המתים, אבל בבהמה שאינה עומדת לדין, לא נכתב ביצירתה שני יודיין
4. איזה עצים היו בגן שבעדן ? (ב, ט) א. עץ נחמד למראה ב. טוב למאכל ג. עץ החיים ד. עץ הדעת
5. אילו נהרות התפצלו מנהר שהיה בגן עדן ? (ב, י"ד) פישון, גיחון, חידקל, פרת
6. מה מיוחד בנחל "פישון" ? (רש"י ב, יא) מימיו מתברכין ועולין ומשקין את הארץ+מגדל פשתן
7. מדוע הניח ה' את האדם בגן שבעדן ? (ב, טו) לעבוד ולשמור על הגן
8. הקב"ה ציווה את האדם לאכול מכל עצי הגן חוץ מעץ אחד. מהו? ומה יקרה אם יאכל ממנו?
(ב, טז-יז) וּמִעֵץ הַדֶּעַת ...לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת

בריאת חוה (ב, יח-כב)

התורה מספרת כי הקב"ה ברא את אדם הראשון "וַיִּצְרֶה יְהוָה אֱלֹהִים אֱדָם בְּרֵאשִׁית וַיִּצְרֶה אֶת חַוָּה וַיִּבְרָא אֶת אָדָם וַיִּשְׁמְרֶהוּ וַיִּצְוֶהוּ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִפְּרִי עֵץ הַדֶּעַת כִּי יוֹמָא אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ וּמוֹת תָּמוּת" (ברכות סא.). :

1. עפ"י הכתוב בתורה, מדוע הקב"ה ברא את בעלי החיים ? (ב, יח) לֹא טוֹב הָיִיתָ אָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לָּךְ עֶזֶר כְּנֶגְדְּךָ
2. מי נתן את השמות לכל בעלי החיים ? (ב, כ) האדם
3. מדוע ברא ה' את האישה ? (ב, כ) וּלְאָדָם לֵאמֹר לֹא מִצָּד עֶזֶר כְּנֶגְדְּךָ
4. מדוע נקראת האישה בשם "אִשָּׁה" ? (ב, כג) כִּי מֵאִשׁ לִקְרָתָהּ זֹאת
5. מה פירוש "ולא יתבוששו" (רש"י ב, כב) לֹא הָיָה לָהֶם יֹצֵר הָרַע וְלֹכֵן לֹא יָדְעוּ מִהֵי צָנִיעוּת

חטא אדם הראשון (ג, א-כד)

למדנו כי הקב"ה לקח את אדם הראשון : "וַיִּנְחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ" והתיר לו לאכול מכל עצי הגן מלבד מעץ הדעת.

1. מי היה ערום (חכם) מכל חית השדה ? (ג, א) הנחש
2. הנחש פונה אל האישה ומפתה אותה לאכול מעץ הדעת. איזה איסור הוסיפה האישה על ציווי ה' "וּמִעֵץ הַדֶּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ" ? (ג, ג) וְלֹא תִנְעֹבוּ
3. מה עשה הנחש כדי לשכנע את האישה שאם יאכלו את פרי עץ הדעת הם לא ימותו?
(רש"י ג, ד) דחפה עד שננעה בו, אמר לה כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה
4. מדוע נתנה האישה לאדם לאכול מעץ הדעת ? (רש"י ג, ו) שֶׁלֹא תָמוּת הִיא וַיְחִיהָ הוּא וַיֵּשֶׂא אַחֶרֶת



5. מהו העץ שממנו אכלו אדם ואישתו עפ"י רש"י ומדוע לא הוזכר שמו בתורה (רש"י ג, ז)?
תאנה. הוא העץ שאכלו ממנו, בדבר שנתקלקלו בו נתקנו (סנהדרין ע:), אבל שאר העצים מנעום מליטול עליהם. ומפני מה לא נתפרסם העץ, שאין הקב"ה חפץ להונות בריה, שלא יכלימוהו ויאמרו זה שלקה העולם על ידו
6. מה עושים אדם ואישתו לאחר שאוכלים מפרי עץ הדעת? (ג, ז) ויתפרו עליה תאנה ויעשו להם חגרת
7. הקב"ה פונה אל אדם "אֵיכָה?" (היכן אתה?) ומפרש רש"י – שהקב"ה יודע היה היכן הוא, אלא ליכנס עמו בדברים, שלא יהא נבהל להשיב אם יענישוהו פתאום. במה כפר אדם כשאמר לה' "הֲאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי"? (רש"י. ג, יב) כאן כפר בטובה
8. הקב"ה מקלל את הנחש: "כִּי עָשִׂיתָ וְזֹאת אֲרֹר אֶתְּהָא מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל גִּחְזֶךָ תֵּלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ" מה לומדים מהמילים: "עַל גִּחְזֶךָ תֵּלֵךְ" ? (רש"י. ג, יד) רגליים היו לו ונקצצו
9. הקב"ה מקלל גם את אדם ואישתו. מה פירושה של המילים: "הָרְבָּה אֲרֵבָה עֲצָבוֹנָךְ וְהִרְבֵּךְ", על איזה צער מדובר ? (רש"י. ג, יג) עצבונך זה צער גידול בנים, והרנך זה צער העבור. בעצב תלדי בנים זה צער הלידה
10. השלימו את הקללה לאדם: "בֹּזֵעַת אֶפְיֶךָ תֹּאכַל לֶחֶם לִקְחָתָּהּ כִּי עָפָר אֶתָּה וְאֶל עָפָר תָּשׁוּב" (ג, יט)
11. מדוע נקראה אשתו של אדם בשם "חווה" ? (ג, כ) כי היא היתה אם כל חי
12. מדוע גרש ה' את האדם מגן עדן ? (ג, כב) כדי שלא יאכל מעץ החיים

קין והבל (ד, א-כו)

לאחר חטא אדם וחווה, יולדת חווה את קין והבל. בתיאור לידתם חוזרת המילה "את" שלוש פעמים "ותלד את קין..." את אחיו את הבל" ואפשר היה רק לרשום "ותלד את קין והבל". מכאן למדו חז"ל שהחזרה הזו באה להודיענו "שתאומה נולדה עם קין, ועם הבל נולדו שנים (שתי תאומות)"

1. מדוע היה הבל רועה צאן, ולא היה עובד אדמה כמו קין ? (רש"י ד, א) לפי שנתקללה האדמה פירש לו מעבודתה
2. מדוע קיבל ה' את מנחת הבל, ומדוע לא קיבל את מנחת קין? (רש"י ד, ג) קין הביא מהיבול הגרוע (ואילו הבל הביא מהמובחר

"מבכרות צאנו ומחלבהן"

מובא במדרש תנחומא: "אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָּהּ, בְּנֵי אֲרִבְעִים שָׁנָה הָיוּ קֵין וְהָבֶל. וַיָּבֵא קֵין מִפְּרִי הָאָדָמָה, מִהוּ? מִן מוֹתֵר מֵאֲכָלוֹ (מהשאריות של היבול)... וְהָבֶל הָבִיא גַם הוּא מִבְּכוֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֲלִבָּהן (מהמובחר)... וַיֹּאמֶר קֵין אֶל הָבֶל אָחִיו, מַה אָמַר לוֹ? נִחַלֵּק הָעוֹלָם וְאָנִי בְכוֹר וְאַטֵּל פִּי שְׁנַיִם. אָמַר לוֹ הָבֶל, אֲפָשֶׁר... אָמַר קֵין לְהָבֶל, נִחַלֵּק הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ: הֵן. נָטַל הָבֶל צֹאנוּ, וְקֵין אָדָמָה לְעֹבֵד, וְהִתְנֶה בֵּינֵיהֶם שְׁלֵא יִהְיֶה לָזֶה עַל זֶה כְּלוּם. כְּשֶׁנָּטַל הָבֶל אֶת צֹאנוּ, הִתְחִיל לְרַעוֹת אֶת הַצֹּאן, וְקֵין רוֹדֵף אַחֲרָיו מִהָרָה לְבִקְעָה וּמִבְּקָעָה לָהָר (אם האדמה היא של קין אז הבל לא יוכל לרעות את הצאן על האדמה) עַד שֶׁנִּתְאַחֲזוּ זֶה בָּזֶה, וְנִצַּח הָבֶל אֶל קֵין וְנִפְּל תַּחְתָּיו. וּכְשֶׁרָאָה קֵין כֶּף, הִתְחִיל צוֹחַ "הָבֶל אָחִי אֵל תַּעֲשֶׂה בִּי רָעָה". וְרַחַם עָלָיו וְהִנִּיחוֹ, וְעָמַד וְהִרְגוּ... כִּיזֶן שֶׁהִרְגוּ אָמַר אֲבִירָח מִפְּנֵי אָבִי וְאָמַר, שְׂאִין מִבְּקָשִׁין אוֹתוֹ אֲלֵא מִמֶּנִּי, שְׂאִין אֶחָד בְּעוֹלָם אֲלֵא אֲנִי וְהוּא. מִיָּד נִגְלָה עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי אֲבוֹתֶיךָ אֶתָּה יָכוֹל לְבָרַח, מִפְּנֵי אֵין אֶתָּה יָכוֹל לְבָרַח... וְהִיאֵךְ הִרְגוּ? עָשָׂה לוֹ פְּצִיעוֹת פְּצִיעוֹת, חֲבוּרוֹת חֲבוּרוֹת בְּאֶבֶן בִּידָיו וּבִרְגָלָיו, שְׁלֵא הָיָה יוֹדֵעַ מִהֵיכָן נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת עַד שֶׁהִגִּיעַ לְצֹארוֹ.

3. קין כועס על כך שהקב"ה לא קיבל את מנחתו והקב"ה מוכיח אותו על כך.
- א. מי עומד על האדם מרגע שנולד עפ"י פירושו של רש"י על המילים "וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ"? (רש"י ד, ז) הוא יצר הרע,

תמיד שוקק ומתאוה להכשילך

- ב. מה מציע הקב"ה לקין לעשות עפ"י הפירוש "וְאֶתָּה תִּמְשָׁל בוֹ" ? (רש"י ד, ז) אם תרצה תתגבר עליו



4. מדוע פנה ה' אל קין בלשון רכה: "אֵי הֶבֶל אָחִיךָ", ולא פנה אליו בתקיפות? (רש"י ד, ט) עמו בדברי נחת, אולי ישוב ויאמר אני הרגתי וחטאתי לך
5. מה תשובתו של קין לשאלת הקב"ה "אֵי הֶבֶל אָחִיךָ". השלימו: "וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אֲנִי" (ד, ט)
6. מה היה עונשו של קין? (ד, יב) האדמה לא נתן את כוחה וקין יהיה נע וגד בארץ
7. ממה חשש קין שיקרה לו בעקבות העונש שקיבל? (ד, יד) שכל מי שימצא אותו יהרוג אותו
8. מהו "אות קין" שנתן הקב"ה לקין? (רש"י ד, טו) הקב"ה חקק אות משמו במצחו

עשרת הדורות מאדם עד נח וחטאתם (ה, א - ו, ח)

- לאחר ששם הקב"ה "אות קין" על מצחו של קין, מתחילים להיוולד ילדים ובני האדם מתרבים בעולם.
1. מי היה "אָבִי יֵשֶׁב אֶהֱל וּמִקְנָה"? (ד, כ) יֵבֶל
 2. מי היה הראשון שהכין כינור ועוגב וניגן בהם? (ד, כא) יֵבֶל
 3. מי היה הראשון שעסק בנחושת וברזל? (ד, כב) תוֹבֵל קַיִן
 4. לאחר מותו של הבל, נולד בן נוסף לאדם וחוה. מה שמו ומדוע? (ד, כד) שָׁמוֹ שֵׁת כִּי שֵׁת לִי אֱלֹקִים נֹרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הָרַגוּ
 5. מדוע למך קורא לבנו "נֹחַ"? (רש"י ד, כט) יֵנִיחַ מִמֶּנּוּ אֶת עֲצָבוֹ ויִדְּנֵנוּ, עַד שֶׁלֹּא בָּא נֹחַ לֵאמֹר לֵהֱיוֹת כְּלִי מַחֲרִישָׁה, וְהוּא הָכִין לָהֶם, וְהִיתָה הָאָרֶץ מוֹצִיָּאָה קוֹצִים וְדַרְדָּרִים כְּשׁוֹרְעִים חֲטִים, מִקְלָלָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרָשׁוֹן, וּבִימֵי נֹחַ נִחְמָנוּ
 6. מדוע הקדימה התורה את שם לפני יפת, הרי יפת הוא הבכור? (שלוש סיבות) (רש"י ה, לב) וְהָלֹא יִפֶּת הַגָּדוֹל הוּא, אֲלֵא כִּי בְּתַחֲלָה אֵתָּה דוֹרֵשׁ אֶת שְׁמוֹ צָדִיק, וְנֹלַד כִּשְׁמוֹ מְהוּל, וְשִׁאֲבָרָהּ יֵצֵא מִמֶּנּוּ
 7. התורה מתארת לנו את התנהגות בני האדם שהשחיתו במעשיהם את הבריאה. השלימו: "רְבֵּה רָעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ וְכָל יֵצֵר מַחֲשֶׁבֶת לְבֹו רַק רָע כָּל הַיּוֹם". (ו, ה)
- על המילים בפסוק: "וַיִּתְּעֶצֶב אֵל לְבֹו" מפרש רש"י שהקב"ה נתאבל על אבדן מעשה ידי .. אפיקורוס אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה, אמר לו, אין אתם מודים שהקב"ה רואה את הנולד, אמר לו הן, אמר לו והרי כתוב "וַיִּתְּעֶצֶב אֵל לְבֹו", אמר לו נולד לך בן זכר מימך, אמר לו הן, אמר לו ומה עשית, אמר לו שמחתי ושימחתי את הכל, אמר לו ולא היית יודע שסופו למות, אמר לו בשעת שמחה שמחה בשעת אבל אבל . אמר לו כך מעשה הקב"ה, אף על פי שגלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן, לא נמנע מלבראן בשביל הצדיקים העתידיים לעמוד מהם.
8. על איזה עונש מדובר בסוף הפרשה, ואת מי רצה ה' להעניש? (ו, ז) אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה
 9. על מי נאמר ש"מִצָּא חֵן בְּעֵינֵי ה'" (ו, ח) נֹחַ